

# Sağlık alışanlarının alışma Yaşamındaki Kimyasal Tehlike ve Risklerle Sonuçları ve nlemleri

Sağlık alışanlarının Sağlığı 3. Ulusal Kongresi

- İnsanların hastalıklarla çalışıp da nasıl her zaman sağlıklı kaldıklarını merak ediyorsanız,  
Yanıtı;  
kalmadıklarıdır

**Mitler ve Gerçekler, 1976**

Grup yürütücüsü: Zeliha Öcek, Halk Sağlığı ğretim yesi  
Grup sekreter: Kader Mert, Halk Sağlığı Hemşireliği Araştırma  
görevlisi

### **Katılımcılar**

- Ayőe Durukan, ğrenci hemşire
- Suat Gümüő, ğrenci hemşire
- Hazel Bulduk, ğrenci ebe
- Ülkü Güçlü, ğrenci ebe
- Fikriye Erkuőoęlu, ğrenci ebe
- Orçul Grhan, ğrenci ebe
- Ceylan Bakır, ğrenci ebe
- őeyma Beyazıtoğlu, ğrenci ebe
- Merve Elmas, ğrenci hemşire
- Esra Emerci Eczacı, Toksikolog
- Nihat Köksal, Diőhekim
- Mehtap Türkay, İş yeri sağlık birimi koordinatörü
- Yeőim Kökoğlu, Hemşire
- Hayriye Pelenk, Hemşire
- Özlem zkan, Halk Sağlığı Hemşireliği ğretim yesi

# Sağlık alışanlarında Kimyasal Etkilenimin zellikleri

- Çok sayıda etmen var
- Hemen tüm sağlık çalışanları etkileniyor, bazıları farkında değil, bazıları tehlikeyi biliyor, ama çaresiz
- Neden-sonuç ilişkisini kanıtlamak kolay değil
- Bireysel etkilenim tüm kurumun ve sağlık çalışanlarının etkilenmesine neden oluyor
- Üreme sağlığı etkileri ön planda
- Etkin korunma yöntemleri ve önlemler tanımlanmış
  1. Mühendisliğe dayalı önlemler ve çalışma ortamı
  2. Yönetsel nlemler
  3. Kişisel korunma yöntemleri
- Korunma yöntemlerinin ve önlemlerin ne düzeyde gerçekleştirilebileceği sağlık politikalarına doğrudan bağlı

# Çalışma Ortamında Karşılaşılan Kimyasal Tehlike ve Riskler

- Dezenfektan ve sterilizanlar
- Antiseptikler ve el sabunları
- Anestezikler
- Tehlikeli ilaçlar (Antineoplastikler) ve diğer ilaçlar
- Civa vb ağır metaller
- Röntgen solüsyonları
- Lateks
- Alçı, revetman, pomza, akrll vb tozları
- Oksijen
- Metal ve yüzey cilaları
- Piller
- Hava gazı
- Böcek ilaçları
- Oda spreyleri
- Bina yapı malzemeleri

## Ameliyathane

- Antiseptikler
- Anestezikler
- Lateks
- Metal ve yüzey cilaları
- Piller

## Yoğun Bakım Üniteleri

- Dezenfektanlar (el dezenfektanları, yüzey temizleyiciler), sterilizan ve antiseptikler
- Lateks
- Tehlikeli ilaçlar ve diğer ilaçlar
- Oksijen
- Antineoplastik ilaçlar
- Metal ve yüzey cilaları
- Piller

## Laboratuvarlar ve Görüntüleme merkezleri

- Karsinojenik ve mutajenik kimyasallar
- Çözücü ve uçucular (Benzen: Farmasötik laboratuvarında)
- Sabitleyiciler
- Boyalar (Örn. DNA hücre çekirdeğini görmeyi sağlayan etidiyum bromür)
- Dezenfektan, sterilizan ve antiseptikler
- Röntgen banyo suları ve solüsyonları
- Lateks
- Hava gazı
- Piller

## Onkoloji üniteleri

- Tehlikeli ilaçlar, antineoplastikler
- Dezenfektan, sterilizan ve antiseptikler
- Lateks
- Piller

## **Diyaliz Ünitesi**

- Dezenfektan kullanımı
- Lateks eldiven kullanımı
- Diğer ilaçlar
- Cihaz temizliğinde kullanılan solüsyonlar

## **Diş Klinikleri**

- Civa
- Diş dolgu maddeleri
- Porselen tozları
- Akril
- Dezenfektan ....

## **Ortez, protez ve diş protezi laboratuvarları**

- Alçı
- Akril
- Çeşitli metal alaşımları
- Boyalar
- Hava gazı
- Porselen tozları
- Kristalin silika



# Sağlık Sonuçları

- Dermatolojik sorunlar (Dermatit vb)
- Lateks alerjisi
- Solunum sistemi sorunları (Alerjik rinit, Astım vb)
- Baş ağrısı, baş dönmesi
- Uykuya eğilim
- Genotoksisite
- Karsinojenite
- Teratojenite, fertilite bozukluğu, spontan düşük
- Mutajenik aktivite ve sitogenik bozukluklar
- Ciddi organ hasarları ve toksisite
- Karaciğer fonsiyon bozuklukları
- Kan hücre sayımında değişiklikler
- Karın ağrısı, sağ kaybı, nazal akıntı ve kusma, .....

## Neden-sonuç ilişkisini kanıtlamak kolay değil

- Pek çok kimyasalın yol açtığı tehlike ve risklerin bilinmemesi
- Etkilenim birikici özellikte; tüm yaşam boyu, küçük dozlarda
- Sonucun ortaya çıkması etkenle karşılaşmadan yıllar sonra gerçekleşebiliyor
- Etkilerin büyük bölümü özgün değil, örn. baş ağrısı
- Etkilenim karmaşık özellikte; çok sayıda kimyasal, çevresel etmenler, sigara vb bireysel alışkanlıklar
- Çok sayıda giriş yolu var
- Çok düşük dozlardaki etkilenimlerde kimyasal madde biyolojik belirteçlerde saptanamıyor ya da sadece etkilenimden hemen sonra saptanabiliyor
- Laboratuvarlar halen çok yetersiz

# Sağlıkta Dönüşüm Programının Bileşenleri

•Kar odaklı sağlık kurumları

•Performansa dayalı ödeme  
•Azalan personel sayısı  
•Kısıktılmış talep ve tüketici davranışı

•Değişen istihdam;  
Taşeronlaşma ve sözleşmelilik

•Denetim mekanizmalarında değişim  
•Bireye indirgenen sorumluluklar  
•Güvenli çalışma ortamına ayrılan kaynaklarda azalma

•Artan iş yükü,  
•Artan çalışma süresi ve temposu  
•Artan stres

•Güvencesiz, eğitimsiz, sürekliliği ve özlük hakları olmayan, örgütsüz çalışanlar

•Artan kaza riski  
•Önlemlere uyumda azalma

Artan kimyasal riskler ve sonuçları

# Çalışma Ortamlarında Kimyasal Riskleri Attıran Faktörler

- Kimyasal etmenlerden koruyan mevzuatın yetersizliği
- Kimyasal risklere bağlı MH ve iş kazaları
  - Hukuksal olarak tanımlanmamış olması
  - Çalışanların izlemeleri gereken yolu bilmemesi
  - Herhangi bir sağlık sorunu ile aynı sürecin izlenmesi
  - Tanı alan çalışanların hak kaybına uğrmamak için mevcut izinleri bile kullanmaması, yönetim ve iş arkadaşları tarafından desteklenmemesi
- Sadece kişisel önlemlerin üzerinde durulması, bu önlemlerin de sağlanmasındaki yetersizlikler, bireye yüklenen sorumluluk ve bedeller
- Kurumlarda hangi birimlerin hangi risk etmenleri ile karşılaştığına ve bu kimyasalların etkilerine dair bilgilerinin olmaması

# Çalışma Ortamlarında Kimyasal Riskleri Attıran Faktörler

- Mühendislik önlemlerinin alınmaması
  - Kemoterapi kabinlerinin olmaması / standartlara uygun olmaması
  - Kimyasalların depolanması, taşınması, hazırlanması ve uygulanmasında uygun mekan düzenlemelerinin eksikliği
  - Uygun kimyasal seçiminde sağlık ve güvenliğin ikinci planda olması
- Kimyasal maruziyetinde çalışanların izlemeleri gereken prosedürün tanımlanmamış olması
- Kimyasal maruziyetlerin ve buna bağlı iş kazalarının ve etkilenimlerinin kayıt altına alınmaması

# Diğer Sorunlar

- Öğrencilikte başlayan etkilenim
- Sağlık Çalışanlarının Sağlığı Birimi olmaması, var olan birimlerin yeterince etkin olmaması
  - Finansman sorunu nedeniyle katkı payı alınması, çalışan tarafından karşılanması (8-9 TL) ve bunun başvuruları önlemesi
- Ruhsatsız özel sağlık kurumları
- Denetim mekanizmalarının işlememesi
- ....

# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Eğitim

- Sorumlular:

- Sağlık kurumları, işyeri sağlık ekibi, meslek örgütü sorumluları, sağlık çalışanı
- Sendika, dernekler ve meslek örgütleri; eğitim programına katkı

- İşe başlamadan önce ve çalışılan birime özel

# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Sağlık Konrol ve İzlemleri
  - Sorumlular: Sağlık kurumları ve işyeri sağlık birimi, meslek örgütleri, kamu laboratuvarları
  - Çalışan izlemleri
    - İşe giriş aşamasında
    - Tüm izlemlerin aynı birimde yapılabilmesi, işyeri sağlık biriminin rapor alma sürecine katılabilmesi
  - Ortam izlemleri
    - İzlemlerin zorunlu olması, kurumların izlemler için ücret ödememesi



# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Mevzuat
  - Sorumlular: bakanlık, sendika, meslek örgütü
  - Kamu personeli ile ilgili mevzuatın değiştirilmesi ve ayrıntılandırılması, mevzuata öğrencilerin eklenmesi

# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Araştırma
  - Sorumlular: sendika, meslek örgütü, üniversite
  - Araştırma konuları
    - Kullanılan tüm kimyasalları bir araya getiren listeler ve sınıflandırma
    - Sağlık çalışanlarının sağlık sorunlarını tanımlanmalı
    - Kimyasallarla çalışan sağlık çalışanlarının çalışma süresi ve düzeni
    - Bakanlığa alternatif çalışan memnuniyeti
    - Meslek örgütünün üyelerine yönelik meslek hastalıkları ve iş kazalarına yönelik

# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Denetim

- Sorumlular: Kurumlar, sendika, meslek örgütü, üniversiteler, bakanlık
- Denetimcilerin eğitimi
- Uygun denetimci görevlendirme
- Denetim yönergelerinin oluşturulması
- Birimlerin çalışmaya başlamadan önce denetlenmesi

# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Rehberler
  - Sorumlular: Meslek örgütü, üniversite, bakanlık
  - Uygulamaya yönelik yönerge ve rehberler
  - Kimyasal maddeye özel rehberler
  - Denetim yönergeleri

# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Örgütlenme
  - Sorumlular: Sendika, meslek örgütü, sağlık çalışanı, yöneticiler, iş sağlığı ve iş güvenliği kurulları

# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Çalışma Ortamı

- Sorumlular: Kurumlar, sendika, bakanlık, mühendislik önlemleri
- Yeterli sayı ve uygun nitelikte kişisel koruyucu donanımlar
- Kişisel koruyucuların etkin kullanımı konusunda eğitim verilmesi
- Tehlikeli ve zararlı atık yönetiminin uygulanması
  - Tıbbi atıkların kontrolü yönetmeliği
- Özellikle tedavilerin sadece uygun birimlerde ve özel ekipler tarafından yapılması
- Depolar; Tehlikelerine göre sınıflandırılmış etmenler

# Tehlike ve Riskler Nasıl Önlenebilir

- Yönetmelik önlemler
  - Sorumlular: Kurumlar, sendika, meslek örgütü
  - Hastalık veya maruziyetlerle ilgili izinler, rotasyonlar, raporlar
  - Sağlık çalışanlarının sağlığı birimi oluşturma
  - Risk değerlendirme